

GUÍA DIDÀCTICA PER TREBALLAR ELS VALORS COOPERATIUS A L'AULA

**Programa cooperatives
d'AlumnesAracoop**

ÍNDIX DE CONTINGUTS

Presentació	5
Orientacions metodològiques	7
Taula de continguts	10

Autoajuda ▲

«EL POBLE DE COLORS!»

Propostes educatives Infants de 9 a 11 anys

«COPINTANT»

Propostes educatives joves de 12 a 16 anys

«GRUPS A DOJO»

Propostes educatives joves de 12 A 16 anys

Democràcia ▲

«L'ILLA INQUIETA!»

Propostes educatives Infants de 9 a 11 anys

«L'OBRA D'ART»

Propostes educatives joves de 12 a 16 anys

«JOCs PER DIALOGAR»

Propostes educatives Infants de 12 a 16 anys

«LA DINÀMICA DE LA PEIXERA!»

Propostes educatives joves de 12 a 16 anys

Igualtat ▲

«ELS ANELLS DE LA DIVERSITAT»

Propostes educatives Infants de 9 a 11 anys

«ELS PRINCIPIS DE LA IGUALTAT»

Propostes educatives Infants de 9 a 11 anys

«DE LA LÍNIA A LA ROTLLANA»

Propostes educatives joves de 12 a 16 anys

«ENCADENANT PARAULES»

Propostes educatives joves de 12 a 16 anys

«ENS RECONeixEM»

Propostes educatives joves de 12 a 16 anys

Autoresponsabilitat ▲

«JO TINC DRETS....I DEURES!»

Propostes educatives Infants de 9 a 11 anys

«PASSWORD»

Propostes educatives joves de 12 a 16 anys

«EMIGRANT A MART»

Propostes educatives joves de 12 a 16 anys

Equitat ▲

«CADIRES INJUSTES»

Propostes educatives Infants de 9 a 11 anys

«L'AMPOLLA»

Propostes educatives joves de 12 a 16 anys

«JO ET LEGISLO A TU, TU EM LEGISLES A MI»

Propostes educatives joves de 12 A 16 anys

Transparència ▲

«JO APORTO»

Propostes educatives Infants de 9 a 11 anys

«QUI SOU VOSALTRES?»

Propostes educatives joves de 12 a 16 anys

«L'ANELL»

Propostes educatives joves de 12 A 16 anys

Honestedat ▲

«TRAÇANT FRONTERES»

Propostes educatives Infants de 9 a 11 anys

«INTERCANVI D'HABILITATS»

Propostes educatives joves de 12 a 16 anys

«EL DEBAT DEL CIGRÓ»

Propostes educatives joves de 12 A 16 anys

Responsabilitat i vocació social ▲

«EL SEMÀFOR»

Propostes educatives Infants de 9 a 11 anys

«NO M'AGRADA COM FUNCIONA EL MÓN»

Propostes educatives joves de 12 a 16 anys

«REALITAT O FICCIÓ»

Propostes educatives joves de 12 A 16 anys

PRESENTACIÓ

Una Cooperativa d'alumnes, és una societat formada i gestionada pels propis alumnes que amb la col·laboració del professorat, desenvolupa activitats productives i econòmiques amb l'objectiu de posar a la venda productes o bé realitzar activitats o serveis.

La seva finalitat principal és la de potenciar l'emprenedoria dels alumnes a través de la simulació de la creació d'una empresa cooperativa, on la participació i implicació dels alumnes és la clau, ja que les decisions són preses pels alumnes que alhora són els responsables de la gestió social i econòmica de l'empresa i dels resultats de la seva activitat.

El funcionament de la cooperativa d'alumnes ha de servir per treballar la creativitat, l'emprenedoria i els valors cooperatius.

Creativitat:

La creativitat és l'habilitat d'inventar i desenvolupar idees noves i originals. Significa posseir la capacitat de trobar solucions a problemes de forma original i creativa. La creativitat no només s'expressa en la resolució de problemes, sinó també, en la localització d'aquests. El procés creatiu implica la interacció de les funcions següents: pensar, percebre, sentir i intuir.

Formació en emprenedoria:

El futur professional dels/de les joves que avui dia es troben encara en el sistema educatiu dependrà més de si mateixos, i de la capacitat de compartir un projecte amb altres persones, que no pas d'un tercer – empresa o administració- que els hi doni feina.

Divulgació dels valors i principis cooperatius:

Són valors universals i útils per a desenvolupar-se en el nostre entorn; gestió democràtica, autoajuda, responsabilitat social i ambiental, auto-responsabilitat, justícia, equitat, solidaritat, transparència i honestat. S'aprenen valors incorporats en la pràctica, no s'ensenyen en abstracte si volem que realment aquests valors els incorporin a la seva ètica.

S'aprèn socialment i aquesta és una activitat necessàriament compartida que fomenta habilitats socials diverses; capacitat de comunicació, lideratge, empatia, negociació, convicció, etc.

L'activitat té repercussió en la comunitat, el resultat és compartit i és motivadora perquè té un retorn de reconeixement.

És una activitat interdisciplinària que integra continguts de gestió i organització, economia, legislació, coneixement del medi social i natural, aprenentatge i servei a més a més de una gran varietat de procediments i valors.

El cooperativisme ens proporciona un model d'economia al servei de les persones, és des de l'inici una alternativa justa a un model econòmic que genera grans desigualtats.

Recursos per treballar els valors del cooperativisme és una col·lecció de materials didàctics amb recursos i dinàmiques elaborat per a explorar els valors i principis cooperatius.

La present guia didàctica vol facilitar al professorat de segon cicle de primària i ESO, l'ús dels recursos a l'aula i en altres espais d'aprenentatge mitjançant una classificació dels continguts.

Els objectius de la guia didàctica són els següents:

- Crear un espai d'intercanvi d'informació i d'experiències entre el professorat i l'alumnat.
-
- Motivar el professorat a generar espais de participació a l'aula a través de les activitats plantejades.
-
- Obtenir propostes concretes per a millorar i recolzar els projectes cooperatius que es portin a terme al centre educatiu.

ORIENTACIONS METODOLÒGIQUES

Les presents orientacions pretenen ser un marc on es puguin desenvolupar els objectius expressats anteriorment, la guia didàctica presenta un ventall d'abordatges metodològics per treballar els punts claus dels valors i principis cooperatius.

Les orientacions metodològiques són un punt de partida per als diferents equips de professorat dels centres, que són els encarregats d'establir els criteris didàctics, segons les característiques de l'entorn dels centres i tipus de l'alumnat.

L'educació té cada vegada més importància en les societats actuals. Existeix un gran consens tan social, com cultural i polític sobre la funció dels processos educatius (a tots nivells i a totes edats), que han de tenir un paper fonamental en la creació i promoció de valors.

Però l'educació s'ha d'entendre de manera extensa, no limitant-se a la seva vessant formal (educació reglada), ans al contrari, considerant essencial també pel desenvolupament integral de la persona, la vessant no formal i informal.

En aquest sentit, se'ns presenta com a una obvietat que **els i les professionals de l'educació es converteixen en una figura clau** ja que tenen un paper especialment protagonista, tant per la possibilitat que tenen d'oferir el seu compromís personal, com per la seva capacitat intel·lectual per què l'educació sigui realment una eina transformadora que serveixi per treballar en la millora de la societat a partir de la transmissió de coneixements i la creació de valors comunitaris.

La participació de l'alumnat, a tots nivells, en la vida de centre, es presenta com una oportunitat única per assolir l'objectiu d'educar-se en valors des de la pròpia experiència. Per aquest motiu, introduïm la figura del professor/a que, com a referent clar per a molts dels seus i de les seves alumnes i com a membres actius de la comunitat educativa, tenen la capacitat d'incentivar i fomentar la seva participació en tots els afers que els afecti, implicant-los en la presa de decisions amb l'objectiu últim d'enfortir la seva autonomia facilitant l'aprenentatge i la vivència en valors democràtics i l'expressió d'inquietuds i necessitats pròpies.

L'establiment de canals de participació dels i les alumnes s'ha de potenciar del dels àmbits que els hi són més pròxims i un d'aquest és el centre d'estudi. No entenem la participació, però, com a l'acte de realitzar alguna activitat concreta organitzada pel propi centre, sinó la participació com la capacitat de proposar, dissenyar i participar del desenvolupament i l'avaluació d'aquesta.

Començar a ser partíceps de la vida escolar, engega un camí de continuïtat que pot fer-se extensiu a la participació activa en altres àmbits fora de l'escola (cooperatives i/o associacions), i per extensió, fomenta la participació a través de diferents canals a un nivell més ampli (ciutat).

De la introducció anterior s'esdevé que la situació idònia per la participació de l'alumnat en els centres d'estudi, passaria per conjugar i articular un projecte comú dels diferents tipus d'educació i dels diversos agents socials que exerceixen una influència educativa, amb l'objectiu de trobar solucions i noves formes d'abordar els problemes i les qüestions reals de la comunitat, fent partíceps també als/a les educands en les decisions que els afecten.

A banda, doncs, dels paper cabdal del professorat descrit anteriorment, hi ha altres sectors que intervenen (o han d'intervenir), d'una manera clara.

Les associacions d'estudiants

Cal donar el valor i el suport a les associacions d'estudiants o grups de joves no legalitzats com a tals dels centres, tot reconeixent la seva funció educativa i socialitzadora, facilitant-los suport, formació i recursos per a les seves iniciatives, activitats i programes.

En un altre nivell, fora de l'escola, l'existència d'un moviment associatiu fort i estructurat a nivell ciutat, pot facilitar la suma d'esforços en la millora de serveis i activitats a desenvolupar en els mateixos centres, esdevenint un altre referent educador clar que influeixi en el desenvolupament dels i de les educands.

L'escola i l'entorn

Potenciar les relacions bidireccionals entre escola i el seu entorn per aconseguir un millor aprofitament dels recursos i una major continuïtat entre els diferents tipus d'educació del territori, es presenta com a necessari entenent, també, que existeixen influències clarament recíproques.

En aquest sentit la importància que es doni a la participació de l'alumnat en el centre i la interiorització que aquest en faci dels valors apresos, marcarà clarament la seva implicació futura en els canals participatius establerts (o per establir), fora dels centre d'estudi.

La participació se'ns presenta, doncs, com un eix fonamental de funcionament de tots els àmbits de la societat i , conseqüentment, com a garantia d'un procés eficaç i plenament democràtic per anar assolint una societat cada vegada més justa i solidària.

Com a darrer punt important cal tenir en compte que les programacions que s'ofereixen en aquesta guia didàctica no poden ser esquemes rígids. S'han d'anar revisant en el decurs de l'any escolar per tal d'adaptar la planificació inicial a les necessitats, dificultats i habilitats de l'alumnat. Es tracta, doncs, d'un document viu i obert a la transformació.

Esperem que, amb el suport d'aquesta guia, mestres i alumnes puguin treure tot el suc a les activitats i dinàmiques proposades i gaudir del camí cap a una societat més equitativa, harmònica i lliure.

TAULA D'ACTIVITATS I DINÀMIQUES

Recursos per treballar els valors del cooperativisme està dividida en cada un dels valors del cooperativisme. Cada apartat es compon d'una activitat o dinàmica dirigida a alumnes de segon cicle de primària i dues activitats o dinàmiques dirigides a alumnes d'ESO.

A les taules següents es relacionen els valors cooperatius amb les activitats segons el cicle al que van dirigides.

VALORS COOPERATIUS	ACTIVITATS PER SEGON CICLE DE PRIMÀRIA	ACTIVITATS PER ESO
AUTOAJUDA	El poble de colors	Copintant
		Grups de Dojo
DEMOCRÀCIA	L'illa inquieta	L'obra d'art
		Jocs per dialogar
		La dinàmica de la peixera
IGUALTAT	Els anells de la diversitat	De la línia a la rotllana
	Els principis de la igualtat	Encadenant paraules
		Ens reconeixem
AUTORESPONSABILITAT	Jo tinc drets...i deures!	Password
		Emigrant a Mart
EQUITAT	Cadires injustes	L'ampolla
		Jo et legislo a tu, tu em legisles a mi
TRANSPARÈNCIA	Jo apporto	Qui sou vosaltres?
		L'anell
HONESTEDAT	Traçant Fronteres	Intercanvi d'habilitats
		El debat del cigró
RESPONSABILITAT I VOCACIÓ SOCIAL	El semàfor	No m'agrada com funciona el món
		Realitat o Ficció

ACTIVITATS I DINÀMIQUES PER TREBALLAR ELS VALORS DEL COOPERATIVISME

AUTOAJUDA ▲

Dins el context del cooperativisme s'enten que els socis d'una cooperativa, en de ser conscients que aquesta només funcionarà si tots fem “pinya” si ens ajudem els uns als altres, sense la implicació activa de tots els seus membres la cooperativa no funcionarà. Tot i que molts fem les nostres tasques individuals, sempre hem d'estar disposats a ajudar a la resta de companys quan ho necessitin o quan el conjunt de la cooperativa ho necessiti.

FITXA D'ACTIVITAT 1

Nom de l'activitat: El poble de colors

Durada prevista: 45 minuts aprox.

Edat: 9 a 11 anys (2n cicle primària)

Objectius:

Observar les diferències existents entre dinàmiques cooperatives i competitives.
Cercar estratègies cooperatives i de treball en equip.

Material necessari:

Un llençol o paper de mural blanc, gomets de color groc, vermell, blau i verd (o 4 colors/formes diferents) i guix.

Síntesi de l'activitat:

Es divideix els participants en 4 grups diferents: el blau, el groc, el vermell i el verd. Es reparteix a cada infant un gomet del color del seu grup perquè se l'enganxi al front i sigui fàcil identificar-se.

Se'ls dona el llençol i es demana a cada grup que se situï ben a prop d'una de les quatre puntes (el llençol ha de quedar suspès a l'aire, sostingut per tots els infants). S'explica la següent història: Els quatre grups conviuen en un territori molt ensopit, tot és del mateix color: el blanc. Un bon dia decideixen posar-hi remei i animar-lo pintant-lo de colors. El grup vermell el voldria pintar de vermell, el grup groc el voldria pintar de color groc...

L'objectiu de cada grup serà enganxar el màxim nombre de gomets del seu color en el llençol. Per aconseguir els gomets els hauran d'anar a buscar a la fàbrica de gomets.

Hi ha quatre fàbriques, una per color, i estan situades (dibuixades al terra amb una circumferència) de forma equidistant, a uns 3-4 metres de cadascuna de les 4 puntes del llençol (si el llençol queda ben situat, al mig de les 4 fàbriques, els nens i nenes no poden tocar-les). Abans de començar el joc es demanarà a cada grup una persona voluntària encarregada de fabricar gomets. La seva funció serà restar a dins de la fàbrica i repartir gomets als membres del seu grup.

Per jugar caldrà seguir les següents normes:

1. Els membres de cada grup **NOMÉS** poden recollir gomets de la fàbrica si estan enganxats al llençol (si l'han deixat anar no tenen dret a proveir-se'n). Això significa que si volen arribar a la fàbrica han d'aconseguir desplaçar tot el llençol amb els altres nens i nenes.

2. El fabricant de gomets només podrà repartir els gomets d'un en un (no podrà donar la tira sencera).

3. El fabricant de gomets no podrà sortir del perímetre de la seva fàbrica, és a dir, de la circumferència dibuixada al terra.

Inici del joc:

Els infants disposen de cinc minuts per realitzar l'activitat. Es recorda que l'objectiu de cada grup és aconseguir enganxar el màxim nombre de gomets al llençol.

Final de l'activitat i posada en comú:

Passats els cinc minuts es compten els gomets de cada color i els totals. Es plantegen les següents preguntes:

- Quin ha estat el resultat? (S'observa si es parla de guanyar i perdre. Es recorda que la consigna inicial no era guanyar als altres equips sinó aconseguir el màxim nombre de gomets possible.)
- Heu parlat abans sobre com ho volíeu fer o cadascú ha anat a la seva? (S'observa si s'han coordinat en l'estratègia.)
- Què heu fet per aconseguir els gomets? (S'observa si s'han utilitzat mètodes violents com són les empentes, si s'ha intentat desenganxar del llençol els altres equips, si s'ha fet malbé el que havien aconseguit fer els altres, com per exemple desenganxant-los els gomets; si s'han fet trampes...)
- Tothom s'ho ha passat bé? (S'observa si hi ha hagut algun nen o nena que s'hagi enfadat, etc...)

Es torna a repetir l'activitat demanant-los que ara, en lloc que cada grup vagi a la seva, es coordinin per aconseguir els objectius plantejats a l'inici: "aconseguir enganxar el màxim nombre de gomets". Abans de començar l'activitat se'ls ofereixen 2 minuts perquè decideixin com ho volen fer.

Reflexió i conclusions:

Una vegada repetida l'activitat, s'inicia un debat final a partir d'unes preguntes molt semblants a les anteriors:

- Quin ha estat el resultat? Tothom hi ha sortit guanyant?
- Com us heu organitzat?
- Què heu fet per aconseguir els gomets?
- Tothom s'ho ha passat bé?
- Quines han estat les principals diferències entre la primera vegada que hem jugat i la segona?

En el debat és important que els infants observin els avantatges de l'organització del grup i del treball en equip. També es parlarà sobre els mètodes que tenim per aconseguir els nostres objectius i, si escau, es remarcaran els aspectes negatius de l'ús de la violència.

FITXA D'ACTIVITAT 2

Nom de l'activitat: Copintant

Durada prevista: 30 minuts aprox.

Edat: 12 a 16 anys (ESO)

Objectius:

Explorar noves formes de comunicació més enllà de la verbal
Crear complicitat entre els membres del grup

Material necessari: Papers i retoladors

Síntesi de l'activitat:

Es tracta de dividir el grup en parelles, a cadascuna de les quals lliurarem un full i un retolador.

A cada parella hi haurà una persona que guiarà el dibuix mentre l'altra es deixa guiar; en finalitzar el dibuix, canviarem els papers. Cal que ens posem l'un davant de l'altre amb el full al mig. Agafarem el retolador conjuntament: el que guia portarà la iniciativa, mentre que el que es deixa guiar anirà dibuixant amb els ulls fixos en els ulls de la seva parella i sense mirar en cap moment al paper. Aquesta activitat es pot fer amb música relaxant de fons.

Reflexió i conclusions:

Un cop acabada aquesta part de l'activitat, i quan tots hàgin estat guies i guiats, comentarem com s'han sentit en cada moment.

- Ens imaginàvem el que estàvem dibuixant?
- Ens venia de gust compartir verbalment el que sentíem?
- Què ens ha agradat més, guiar o ser guiats?
- Un gest val més que mil paraules?
- Em costa crear autèntiques complicitats?
- Em sento còmode quan sóc molt a prop d'una altra persona?

FITXA D'ACTIVITAT 3

Nom de l'activitat: Grups a dojo

Durada prevista: 1 hora aprox.

Edat: 12 a 16 anys (ESO)

Objectius:

Autoconèixer-nos dins d'un grup
Observar el funcionament del grup

Material necessari: Tantes cadires com participants

Síntesi de l'activitat:

Es proposa al grup que, en un temps màxim de 3 minuts, s'organitzi lliurement en subgrups de 5 persones.

Primer grup: S'explica als nois i noies que tenen 5 minuts per estar amb el grup. Durant aquesta estona poden fer el que vulguin, sempre que ho facin en petit grup i sense abandonar l'espai.

1r canvi de grup: Passats els 5 minuts s'anuncia que dues persones de cada grup hauran de canviar de grup i passar a formar part d'un altre de forma immediata. És important no donar més indicacions. Quan s'han format els nous grups es tornen a deixar 5 minuts per fer el que els sembli dins el petit grup.

2n canvi de grup: Passada l'estona se'ls torna a dir el mateix. Dues persones de cada grup han de marxar per anar a un altre grup. Se'ls donen 5 minuts per estar en petit grup.

Reflexió i conclusions:

S'inicia una posada en comú de l'experiència viscuda a partir de les següents preguntes:

- Organització dels grups: Com s'han creat els grups inicials: per afinitat personal, a l'atzar, per proximitat física...? Per què s'ha fet d'aquesta manera? Quins són els avantatges i els inconvenients dels diferents mètodes per formar grups? Tothom s'ha sentit còmode? Algú s'ha sentit exclòs?
- Lideratges: Quin ha estat el paper de cadascun de vosaltres dins dels grups: s'ha adoptat un rol actiu, passiu...? Ha estat el mateix per als nois que per a les noies? Quan ha calgut fer el canvi de grup, quin ha estat el vostre paper (m'he ofert voluntari, he esperat que els altres decidissin per mi...)? Heu mantingut el mateix rol en tots els grups dels quals heu format part? Ha estat funcional? A tots i totes us ha semblat correcte el rol assumit per cadascú? Hi ha hagut canvis en el lideratge del grup quan s'han modificat els membres?
- Sentiment de grup: S'han creat aliances i sentiments de pertinença dins del grup? Com s'ha resolt el canvi de grups? Quins criteris s'han utilitzat per decidir qui havia de marxar? Els canvis han estat benvinguts o bé s'han assumit amb problemes? Com s'han sentit els qui marxaven? Com han estat acollits els nouvinguts? Hi ha hagut algú que durant tota l'activitat s'ha mantingut en el mateix grup? I algú que sempre s'ha canviat?

DEMOCRÀCIA ▲

La democràcia és una forma d'organització de la vida pública, en la qual les decisions col·lectives són adoptades per les persones mitjançant mecanismes de participació directa o indirecta que li confereixen legitimitat als seus representants.

En sentit ampli, la democràcia és una forma de convivència social basat en el principi de la participació igualitària on les relacions socials s'estableixen a partir del consens i a la presa de de decisions d'interès col·lectiu.

La democràcia participativa, és l'essència de les cooperatives. Totes les persones participen en pla d'igualtat en la presa de decisions en les assembles. Els assumptes més importants es discuteixen i decideixen entre tots i totes. Presa de decisions constant sobre tots aquells aspectes que afecten com a cooperativa.

FITXA D'ACTIVITAT 1

Nom de l'activitat: L'illa inquieta

Durada prevista: 30 minuts

Edat: De 9 a 11 anys (5è i 6è de primària)

Objectius:

Ser capaços/es d'arribar a acords col·lectius i posar-los en pràctica
Desenvolupar habilitats personals vinculades a la cooperació

Material necessari: Cap

Síntesi de l'activitat:

Es tracta d'una dinàmica de grup per tal d'assolir objectius comuns i prendre decisions amb rapidesa a partir de la consigna que cal que tot el grup s'encabeixi en l'espai canviant de l'illa, tal com els vagi indicant l'equip educatiu.

Desenvolupament de l'activitat:

El professor/a ha de presentar la dinàmica amb la següent història: "Després del naufragi del vaixell en el que viatjàveu, heu arribat a una illa... no és gaire gran però és suficient per tal que totes i tots hi pugueu passejar còmodament... però de cop, sembla que la terra es mogui sota els vostres peus, que l'illa prengui vida i.... de sobte... us adoneu que canvia de mida..."

A partir d'aquí cal explicar als i les participants les dimensions actuals de l'illa i que l'illa anirà mutant i tindrà les dimensions corresponents al nombre de rajoles o espais que els vagi indicant el professor/a. L'objectiu és que ningú no caigui a l'aigua, costi el que costi.

Per començar cal anar limitant l'espai progressivament perquè vagin assajant com aguantar-se i encabir-se i després començar a fer variacions importants. És important delimitar l'espai físic, marcant el terreny o en el cas que hi hagi rajoles utilitzar-les com a referència. *Si no es disposa de rajoles, o altres espais fàcils d'identificar, es pot fer us de papers de diari o trossos de paper de mural.

Depenent de les ganes de jugar dels alumnes es pot allargar o escurçar la sèrie de variacions de l'espai de l'illa.

Reflexió i conclusions:

Aquesta és una dinàmica amb la qual busquem acostar-nos a les pròpies sensacions i emocions vinculades a la relació en grup. És per això que una vegada acabada la dinàmica cal que fem una petita reflexió en rotllana sobre què ens ha fet sentir còmodes i què no, què ens ha generat rebuig i que ens ha generat satisfacció.

FITXA D'ACTIVITAT 2

Nom de l'activitat: L'obra d'art

Durada prevista: 1 hora aprox.

Edat: De 12 a 16 anys (ESO)

Objectius:

Valorar les conseqüències de les postures individuals intransigents en el funcionament del grup.

Buscar estratègies de negociació per a l'elaboració d'un objectiu comú.

Material necessari:

Paperets amb els rols, tisores, cartolines de colors, folis, un tros gran de paper d'embalar, barra de cola, cola blanca, pinzells, llapisos de colors.

Síntesi de l'activitat:

Joc de simulació que reproduceix un conflicte en la realització d'un treball comunitari. Els participants han de resoldre el conflicte mitjançant el diàleg, la negociació i altres eines, i posteriorment reflexionar sobre aquestes.

L'activitat ens permet valorar les conseqüències de les postures individuals intransigents i reflexionar sobre com aconseguir un objectiu comú mitjançant la cooperació.

Desenvolupament de l'activitat:

Fase prèvia: (10 minuts)

Abans de començar l'activitat el professor/a explica als alumnes que els ha arribat l'encàrrec conforme han d'elaborar una obra d'art per a ser exposada en un museu itinerant molt reconegut internacionalment. L'obra d'art ha de ser col·lectiva, però tots ells, com a bons artistes que diuen ser, són bastant maniàtics i caldrà veure com s'espavilen.

Després es reparteixen a l'atzar els rols que desenvoluparàn els participants durant el joc.

El professor/a subministra els materials (si s'escau) i les explicacions per cada rol.

Els rols que cal repartir són:

- Ets el propietari/ la propietària de les cartolines i no les vols deixar a ningú
- Ets el propietari/ la propietària de les tisores i no les vols deixar a ningú
- Ets el propietari/ la propietària dels colors i no els vols deixar a ningú
- Ets el propietari/ la propietària del pinzell i no el vols deixar a ningú
- Ets l'especialista encolador i tan sols tu voldràs utilitzar la cola blanca
- Ets el propietari/ la propietària del paper d'embalar i no les vols deixar a ningú que no et caigui bé
- Ets el/la creatiu/va del grup i només voldràs construir el què tens pensat
- Ets l'ecologista del grup i estàs molt empipat/da perquè vols que s'utilitzi material de rebuig

- Tens una actitud molt dialogant
- Tot et sembla fantàstic
- Sovint et poses nerviós/a
- Et costa acceptar les propostes dels altres que no siguin especialistes
- Sempre estàs de “bon rotllo”
- Sovint estàs de mal humor o “passes” de tot
- T’agrada manar
- Vols acabar ràpid i arribar a un acord entre tots

Consideracions importants:

Per realitzar aquesta activitat és millor dividir el grup classe en 2 o 3 subgrups d’entre 6-8 alumnes.

Fase de joc: (35 minuts)

El grup s’introdueix a l’espai de joc, i comença a debatre què es vol construir inicialment i com ho portaran a terme.

Realització del debat (10 minuts):

Entre tots decideixen que volen construir, sense intercanviar les consignes que se’ls hi ha donat. Quan hagin vist de quin material disposen i decidit què volen fer indiquem que han dec començar amb la realització de l’obra d’art.

Realització de l’obra d’art (25 minuts):

Es procedeix a la realització de l’obra d’art entre tots els alumnes que comencen a actuar segons els rols que han rebut anteriorment. Inicialment el professor/a els encamina a que decideixin com s’organitzaran.

Algunes consideracions importants:

El professor/a s’ha de mantenir al marge de les decisions i comportaments individuals. Pot ser que els joves no transigeixin en les seves postures inicials, és possible que es quedin paralitzats i no facin “l’obra conjunta”. Aleshores i depenent del temps, o bé es promou que negociïn o bé s’aprofita per parar i començar la reflexió final.

Reflexió i conclusions:

A partir del conflicte creat i la posterior resolució o no, duem a terme un petit debat, que ens condueixi a la xerrada que tindrem després sobre que és el treball cooperatiu i quines característiques ha de tenir un grup per poder-ho portar a terme.

- Algunes preguntes per iniciar el debat poden ser:
- Ha estat difícilós treballar?
- Amb quin conflicte ens hem trobat?
- Han resolt correctament el conflicte?
- De quines maneres s’hauria pogut resoldre?
- De quina forma no s’han de resoldre els conflictes?
- Com ha afectat al grup les postures individuals i intransigents?
- Heu sabut negociar?
- Com us heu sentit sentit ?
- Què heu après ?

Algunes consideracions importants: És molt important dinamitzar les preguntes i orientar al grup.

FITXA D'ACTIVITAT 3

Nom de l'activitat:

Jocs per dialogar (Adaptació jocs pel diàleg de la Fundació per la Pau)

Durada prevista: 1 hora aprox.

Edat: De 12 a 16 anys (ESO)

Objectius:

Desenvolupar la capacitat d'escoltar arguments dels altres i canviar d'opinió
Afavorir el diàleg entre el grup
Cercar maneres creatives de dialogar
Posar-se a la pell de l'altre

Material necessari: Papers i llapis.

Síntesi de l'activitat:

Es proposen dues dinàmiques per treballar el diàleg en el grup, saber argumentar, tenir opinions pròpies i saber-les expressar, així com buscar elements per saber gestionar els conflictes d'una manera creativa. Aquests dos jocs es poden fer servir com a dinàmiques a l'hora de programar i planificar actuacions i projectes

Desenvolupament de l'activitat:

Activitat 1. Les dues cantonades: És un joc per fomentar el diàleg en grup. El joc consisteix a fer una afirmació i que cada persona del grup es posi.

Desenvolupament: A una banda de la sala es situen els qui són contraris a l'afirmació i, a l'altra, els qui hi donen suport. Segons el grau de convenciment dels participants respecte l'afirmació que s'hagi fet, estaran més lluny del centre o més a prop. Cada persona haurà d'anar argumentant perquè s'ha situat on és i pot anar canviant de posició si els arguments dels seus companys/es els convencen.

- Algunes qüestions a plantejar:
- Els conflictes s'han d'evitar sempre
- La nostra societat és sexista
- Viure a una ciutat és millor que viure a un poble
- Etc...

Activitat 2. Diàleg dibuixat: Per parelles s'haurà d'establir un diàleg sense parlar ni fer ús de les lletres.

Desenvolupament:

Els participants es posen per parelles i s'asseuen al voltant d'una taula, un davant de l'altre. A cada parella se li dona un paper on han de dibuixar amb una línia que els separi en dos i se'ls demana que mantinguin un diàleg dibuixat, sense parlar ni escriure. No poden moure tampoc el paper. Al cap de 10 minuts es recullen els dibuixos i es fa una posada en comú.

Reflexió i conclusions:

Al final de la primera dinàmica es farà una posada en comú en la que haurien de sortir alguns aspectes com:

- Canviar d'opinió és bo en la mesura que els arguments de l'altre et convencen.
- És important l'aportació que fa cada persona en el grup.
- És important saber argumentar el per què dels nostres posicionaments
- Ser flexibles/rígid en els posicionaments: a on ens porta?

En la posada en comú de la segona dinàmica algunes de les reflexions a fer poden ser:

- Cap a quin dels dos costats hem dibuixat?
- Hem facilitat la lectura dels dibuixos a l'altre?
- Hem passat la línia simbòlica que ens hem marcat? Per què?
- Hem aconseguit un diàleg real?
- Quina actitud hem tingut?

Observacions:

L'interessant de posar en pràctica aquestes dinàmiques és després saber utilitzar-les quan es treballa en grup, quan s'inicia el desenvolupament d'un projecte o quan es participa en un procés de participació. Del que es tracta és de conèixer dinàmiques per poder crear un clima de treball de confiança i poder prendre decisions de manera democràtica i eficient.

FITXA D'ACTIVITAT 4

Nom de l'activitat:

La dinàmica de la peixera (adaptació de APDH (2000): Educar para la paz.
Una propuesta posible. Libros de la Catarata)

Durada prevista: 1 hora-1 hora i 30 minuts aprox.

Edat: De 12 a 16 anys (ESO)

Objectius:

Prendre decisions de manera autònoma
Prendre decisions de forma col·lectiva
Participar en la creació d'activitats conjuntes a mig termini

Material necessari: Papers i bolígrafs

Síntesi de l'activitat:

Dinàmica que permet treballar la capacitat de prendre decisions o expressar opinions en grup de forma estructurada a partir de metodologia participativa.

Desenvolupament de l'activitat:

A partir del plantejament de qualsevol tema vinculat a la quotidianitat del grup sobre el qual calgui prendre una decisió, dividim els i les participants en un màxim de 5 grups de 3-4 persones. En primer lloc, caldrà que la qüestió plantejada es discuteixi en els petits grups i caldrà:

- Que s'arribi a un acord concret
- Que cada grup triï un o una representant.

Per tal de paular el procés de decisió caldrà que establim un temps concret entre 10 i 20 minuts per al treball en petits grups depenent de quin sigui el tema a debatre o acordar.

Per tal de continuar el procés, caldrà fer dues rotllanes concèntriques: la del centre, formada només pels representants dels grups (i un educador o educadora que moderi el debat si és necessari) i l'exterior, formada per la resta de participants, però en la qual cadascú s'asseurà darrera del seu representant. A partir d'aquest moment només poden parlar els representants dels grups, però la resta de participants poden passar papers al seu representant en el cas que vulguin que faci més èmfasi sobre algun aspecte o introdueixi un nou argument, sempre però en el marc de les decisions preses anteriorment pel grup. D'aquesta manera s'inicia el debat entre els i les representants els quals tenen la consigna d'arribar a un acord, per la qual cosa, caldrà que facin concessions i arribin a posicions comunes. També caldrà que pautem el temps, per tal de no allargar massa la discussió. Si en algun moment veiem que hi ha tensió entre el grup i la persona representant, podem aturar el debat i cedir 5 o 10 minuts de reunió dels i les representants amb els grups.

Observacions:

Pautar la presa de decisions en grup ens permet assegurar la participació de tothom i intentar que els acords presos contemplin les necessitats i interessos del màxim d'integrants possibles del grup.

Reflexió i conclusions:

Tot i que aquesta és una dinàmica per introduir formes pautades de presa de decisions en la quotidianitat del grup, la primera vegada que l'utilitzem podem fer una breu reflexió sobre els canvis que introdueix el fet d'endegar la presa d'acords col·lectius. Podem obrir el debat a partir de les preguntes següents:

- Creieu que la dinàmica ens ha servit per participar més o menys? Per què? En quin sentit?
- Penseu que si haguéssim fet un debat obert sense pautes el resultat de la decisió hagués estat el mateix?
- Penseu que la decisió final inclou les necessitats/ voluntats de tothom? De quina manera?

IGUALTAT ▲

La igualtat es defineix com la condició d'ésser igual una cosa a una altra.

És el tracte idèntic entre totes les persones, sense tenir en compte el sexe, la raça, les classes socials, el color de pell...

Només serem ciutadans plenament en la mesura que els nostres iguals també puguin proclamar la mateixa condició. Perquè es produeixi realment un canvi social no n'hi ha prou d'actuar de tant en tant; cal prendre un estil de vida que el possibiliti.

En el context del cooperativisme, totes els socis d'una cooperativa són iguals, tenen els mateixos drets i deures. A les cooperatives no hi ha cap mena de diferència de gènere, edat ni d'antiguitat. L'assignació de càrrecs directius té una finalitat cooperativa perquè no hi ha privilegis especials.

FITXA D'ACTIVITAT 1

Nom de l'activitat:

Els anells de la diversitat (adaptació de l'activitat del T-Kit Intercultural Learning, editat pel consell d'europa)

Durada prevista: 45 minuts aprox.

Edat: de 9 a 11 anys (2n cicle primària)

Objectius:

Comprendre que diversitat i diferència no són conceptes negatius i són diferents a desigualtat.

Material necessari: Equip de música i música variada, fulls i llapis

Síntesi de l'activitat:

Dividirem als participants en dos grups d'igual número, i els demanarem que es posin en dos cercles concèntrics, de manera que una quedi dins l'altra.

D'entrada, cada participant quedarà davant d'un altre. Llavors es tractarà de buscar alguna cosa en comú amb aquella persona, i apuntar-la en un paper.

Després demanarem als dos cercles que es moguin al ritme de la música sempre en direccions diferents, i pararem la música. Quan parem la música, els participants pararan i quedaran de nou davant d'un altre participant, amb qui hauran de repetir la dinàmica.

Si veiem que els elements que surten són molt repetitius, podem demanar als participants que pensin en alguna cosa en comú en relació a un aspecte (música, aficions, família, viatges,...).

Al final podem demanar als participants que llegeixin en veu alta les llistes que han elaborat amb les seves parelles.

Si preferim, podem demanar a les parelles que es van formant, que busquin aspectes que els diferenciïn. I poder valorar la diversitat de gustos, aficions, viatges que trobem dins el mateix grup i valor positiu i de complementaritat que això té, o bé fer ambdós exercicis: el primer per adonar-nos de les similituds i el segon de les diferències. Important, però valorar tots dos aspectes com a positius.

Reflexió i conclusions:

Una pregunta a mode de reflexió per finalitzar l'activitat podria ser: Si la meua identitat personal es construeix de similituds i diferències amb els altres, per què en la identitat cultural només ens fixem en les diferències?

FITXA D'ACTIVITAT 2

Nom de l'activitat: Els principis de la Igualtat

Durada prevista: 30-45 minuts aprox.

Edat: 9 a 11 anys (2n cicle de primària)

Objectius:

Assumir la responsabilitat en la construcció de la igualtat
Fomentar la participació dels alumnes en accions a favor de la igualtat

Material necessari: Fulls blancs , llapisos , paper d'embalar, rotuladors

Síntesi de l'activitat:

L'activitat començarà amb una breu introducció sobre com en l'actualitat les desigualtats entre dones i homes segueixen existint, com la discriminació salarial, la poca presència a llocs de responsabilitat política, social, cultural, econòmica, percentatge d'atur, etc.

A continuació, es dividirà l'alumnat per grups de 4 o 5 persones, explicant-los que, en la fitxa de treball individual, hauran d'elaborar 5 principis bàsics per aconseguir la igualtat entre dones i homes, seran com una sèrie de reglament imprescindible per que no es produeixin desigualtats de gènere.

Per finalitzar es durà a terme una posada en comú dels grups i, entre tota la classe, hauran de consensuar els 10 principis bàsics per aconseguir la igualtat.

Per completar l'activitat, es pot escriure el decàleg a una cartolina o paper d'embalar, d'aquesta manera, els principis que l'alumnat ha elaborat per aconseguir la igualtat entre dones i homes estaran presents a l'aula.

Reflexió i conclusions:

La reflexió s'ha d'anar fent a mida que es va realitzant l'activitat, introduint dades sobre les desigualtats existents i reflexionant sobre com creuen ells que es pot començar a millorar amb petites accions.

FITXA D'ACTIVITAT 3

Nom de l'activitat: De la línia a la rotllana

Durada prevista: 1 hora aprox.

Edat: 12 a 16 anys (ESO)

Objectius:

Observar la complexitat de les persones, més enllà dels estereotips
Debatre sobre els estereotips de la “feminitat” i la “masculinitat” i qüestionar-los.

Material necessari:

Dibuix d'una princesa i d'un cavaller, paper d'embalar, retoladors.

Síntesi de l'activitat:

Definir els personatges: S'enganxa a la dreta del paper d'embalar una princesa, i a l'esquerra un cavaller. Els nois i noies busquen adjectius que defineixin la princesa i adjectius que defineixin el cavaller. Després es busquen les activitats preferides i finalment alguns projectes de futur dels dos personatges (es casarà, tindrà fills...). S'escriuen en forma de llista a sota seu.

Identificació en la línia: Es dibuixa una línia entre la princesa i el cavaller, i es demana als nois i noies que escriguin el seu nom en un punt de la línia, en funció de quin dels dos personatges senten més proper.

Creació d'una rotllana: En un segon paper d'embalar es dibuixa una gran circumferència. A dins s'escriu, en diferents punts distribuïts per l'espai i de forma desendreçada, la informació de les llistes d'abans.

Identificació dins la rotllana: Els nois i noies escriuen el seu nom pels afores de la rotllana, i amb un retolador llancen línies que relacionin el seu nom amb tots aquells elements de la circumferència que els identifiquin.

Observacions: En comptes de la figura de cavaller o princesa, es poden fer servir fotografies actuals de personatges televisius, per exemple futbolista i model, etc.

Reflexió i conclusions:

S'observa el resultat de la identificació en la línia i en la rotllana. Es demana en quin dels dos exercicis se senten més ben explicats.

Per què? Per què les princeses són “femenines” i els cavallers “masculins”? I nosaltres què som, “femenins/ines” o “masculins/ines”?

Es valora de la mateixa manera la “feminitat” que la “masculinitat”? Aquests estereotips, ens ajuden o ens compliquen la vida?

Durant el debat el professor/a aprofitarà per explicar la importància de contemplar cada persona com és, amb les seves habilitats, limitacions, expectatives, desitjos, necessitats... El fet de no catalogar-nos, no situar-nos rígidament dins dels estereotips, ens facilita créixer amb llibertat i explotar totes les potencialitats com a persones que som.

FITXA D'ACTIVITAT 4

Nom de l'activitat: Encadenant paraules

Durada prevista: De 20 a 30 minuts aprox.

Edat: 12 a 16 anys (ESO)

Objectius: Reflexionar en grup sobre els conceptes desigualtat i diversitat.

Material necessari: Paper d'embalar, rotuladors gruixuts

Síntesi de l'activitat:

Dividirem els participants en petits grups de 4-5 persones.

Cada petit grup tindrà un tros de paper d'embalar i cada participant un rotolador. Cal que cada participant se situï al voltant del seu paper d'embalar, on hi haurà escrita una paraula gran. En llegir la paraula gran, cada participant haurà de pensar en un nou concepte (pot ser una nova paraula, frase, idea... que li vingui al cap).

Aquesta dinàmica pretén ser una pluja d'idees; per tant és important que quan es comenci, el ritme sigui ràpid. Una vegada cada participant ha escrit una paraula, se situa en el lloc del seu company de la dreta, de manera que just al davant li queda escrita la paraula que el seu company ha escrit inicialment. Llavors ha d'escriure una paraula que li vingui al cap en llegir la paraula gran inicial més la del seu company.

D'aquesta manera anirem rotant fins a arribar de nou a la primera paraula que hem escrit. Es tracta aleshores de llegir en veu alta totes les paraules que cada grup ha escrit i veure si es poden relacionar, si són oposades i què aporten al concepte inicial.

Els petits grups poden treballar tots una mateixa paraula, o bé diferents.

Les paraules que us proposem per treballar són:

- Desigualtat.
- Diferència.
- Diversitat.
- Homogeneïtat.
- Heterogeneïtat.

Podem plantejar de nou l'activitat després d'haver treballat el tema amb el mateix grup i contrastar les dues versions.

Reflexió i conclusions:

Una vegada finalitzada l'activitat podem tancar-la realitzant la següent pregunta a mode de reflexió: Valoro de manera negativa la desigualtat i positiva la diversitat? O tendixo a barrejar conceptes?

FITXA D'ACTIVITAT 5

Nom de l'activitat: Ens reconeixem

Durada prevista: 1 hora aprox.

Edat: 12 a 16 anys (ESO)

Objectius:

Desenvolupar la capacitat d'escolta activa.

Fomentar l'explicitació dels desitjos, així com de les pròpies necessitats i limitacions.

Reconèixer la "por" a l'expressió de les emocions i sentiments com a quelcom induït pel context en el què habitem.

Valorar i desenvolupar una actitud constructiva envers l'altre/a.

Reconèixer i poder acollir el dolor propi, així com el dolor de l'altre/a, amb les seves particularitats.

Material necessari: Cap

Síntesi de l'activitat:

La següent dinàmica consta de dues parts diferenciades que es complementen entre elles. L'educador/a convidarà al grup a mantenir un espai de seguretat i de respecte per poder dur a terme el treball.

Es convidarà al grup a situar-se al mig de l'espai, al voltant d'una línia traçada al terra que separa l'espai en dos. A una banda de la sala, es situarà el "Jo sí", i a l'altra banda, el "Jo no". L'educador/a dirà unes frases, formulades a mode d'afirmació o de negació, i els nois i les noies s'hauran de posicionar a un costat o a l'altre de la línia. Caldrà que l'educador/a convidi tothom a posicionar-se (una altra cosa a tenir en compte serà com els nois i noies es dirigeixen al lloc que han triat -amb ímpetu, dubte, etc.-). Es tracta d'obrir un espai de reflexió interior, no compartit. Un cop tothom s'ha posionat, els nois i noies es miren i es reconeixen, i retornen al mig. Es va fent la mateixa dinàmica amb cada frase. Quan s'acabin totes les frases, els nois i noies poden sortir a dir-ne una de pròpia.

A continuació, detallem algunes frases que pot ser interessant treballar:

- M'agrada sentir-me escoltat/da
- Quan algú no em fa cas m'enfado molt
- M'agrada que es faci el que jo dic
- Sempre sé el que vull
- Tinc parella
- Sóc romàntic/a
- Sóc gelós/osa
- No m'agrada que hi hagi secrets a les meves relacions
- Quan algú que es pot considerar "la meva parella" s'enamora d'algú altre, ho visc amb ràbia.
- He viscut una relació amb diferents persones al mateix temps.

- He estat infidel.
- Estic enamorat/da.
- He estat socialitzat com a noi/ o bé, He estat socialitzada com a noia.

Al final, és molt probable que les noies i els nois quedin separats, unes davant dels altres, en l'espai, preparats així per a la següent part de la dinàmica.

Es convidarà les noies i els nois, unes enfront dels altres, a mirar-se.

Es donaran unes consignes a cada grup, i se'ls hi demanarà que mantinguin una actitud de respecte mutu. Els nois i les noies tindran l'oportunitat de fer sentir la seva veu sense que l'altre grup intervingui, tal com s'ha assajat en l'exercici anterior. Només es demanarà als nois i noies que escoltin les respostes, i seran lliures d'acollir-les, o no. Es llegiran les consignes i cadascú hi pensarà de forma individual, i si és necessari, apuntarà les seves respostes.

Les consignes adreçades als nois, són:

Què és el millor de ser home?

Què és el pitjor de ser home?

Què és el que t'agradaria escoltar de les dones?

Què és el que mai vols tornar a escoltar de les dones?

Si poguessis fer una petició, què demanaries a les dones?

Les consignes adreçades a les noies, són:

Què és el millor de ser dona?

Què és el pitjor de ser dona?

Què és el que t'agradaria escoltar dels homes?

Què és el que mai vols tornar a escoltar dels homes?

Si poguessis fer una petició, què demanaries als homes?

Després d'uns minuts de reflexió individual, es retornarà a les dues línies que s'havien creat, una davant de l'altra. L'educador/a escollirà quin dels dos grups comença primer a exposar les seves respostes –si els nois o les noies-. Es dirà la primera consigna, i, si són les noies les primeres a parlar, una per una aniran donant la seva resposta a la consigna.

Després, es continuarà amb la segona consigna, i així successivament. Un cop les noies hagin acabat, es tornarà a fer el mateix procés, amb la filera dels nois.

Reflexió i conclusions:

És important acollir les situacions que es puguin generar pel fet de parlar i exposar-se de la manera en què cadascú i cadascuna desitgi o pugui. Parlar davant d'algú, i especialment, quan aquest algú pot no haver-se socialitzat amb les mateixes claus de sexe/gènere, pot implicar el fet de compartir unes pors i uns dolors intensos, així com uns desitjos íntims i profunds, per això cal anar amb especial delicadesa i saber escoltar. És important poder acollir el dolor de l'altre/a i no rebre'l com una agressió, sinó anar més enllà de les aparences, i intentar situar-se en l'emoció i el sentiment últim que aquella persona ens vol fer arribar. Aquest exercici pot ser útil per treballar el reconeixement de l'altre/a, que dins el mateix sistema, té els seus privilegis, però també els seus dolors particulars. Col·lectivitzar les opressions que es viuen per part d'ambdós sexe/gèneres, permet una comprensió més completa de l'altre/a i el desenvolupament d'una mateixa actitud de cooperació entre les persones, malgrat que aquesta pugui ser viscuda des de posicions diferenciades i asimètriques.

AUTORESPONSABILITAT ▲

Cada soci és responsable davant de sí mateix i de la resta de les tasques i el treball que li pertoca. Som responsables quan tirem endavant les nostres tasques de manera. El fet de ser responsables ens fa que tinguem una major implicació en el projecte col·lectiu i que aquest sigui més fàcilment viable.

FITXA D'ACTIVITAT 1

Nom de l'activitat: Jo tinc drets.... I deures!

Durada prevista: 30 minuts aprox.

Edat: 9-11 anys (2n cicle primària)

Objectius:

Pensar sobre les nostres necessitats
Reflexionar sobre els nostres drets i deures

Material necessari: Fulls i llapis

Síntesi de l'activitat:

Es tracta d'escriure individualment en un paper una llista dels drets (quan estic amb el grup què espero) i a l'altra banda del paper una llista dels deures vers el grup (quan estic amb el grup què haig de fer). Tinguem en compte que ens poden sortir elements com: passar-ho bé, riure, fer amics, que no em renyin, ajudar als demés.... Ja està bé. Aquests són drets i deures que, tamisats, són els que un infant d'aquesta edat ha de poder formular.

Una vegada tots haguem fet aquest exercici, llavors els posarem en comú en una pissarra gran.

Reflexió i conclusions:

A partir d'aquí podem fer una reflexió conjunta, a través d'algunes d'aquestes preguntes:

- Tinc garantits els meus drets?
- Compleixo amb els meus deures?
- Quins són els drets mínims per viure en dignitat? Conec algú que no els tinc garantits?
- Diferència entre drets i necessitats. Podem aportar el tema de la piràmide de Maslow
- Només penso en els drets que no se m'atorguen? O també en els deures que jo no aconsegueixo?

FITXA D'ACTIVITAT 2

Nom de l'activitat: Password

Durada prevista: 45 minuts aprox.

Edat: 12 a 16 anys (ESO)

Objectius:

Conèixer els valors associats als conceptes “Dret” i “Deure”
Reflectir les idees pròpies de cadascú sobre aquest concepte

Material necessari: Paper d'embalar i retoladors

Síntesi de l'activitat:

Es divideix el grup en dos, i es dóna un tros de paper d'embalar a cadascú amb la paraula que fa de pass word; l'una és DRET i l'altra és DEURE.

Aquesta s'escriu al mig del paper d'embalar i cada participant ha d'escriure a continuació (en forma de teranyina) les paraules que li vinguin al cap associades a aquest concepte, encadenant-les (pot ser una nova paraula, frase o idea). Cadascú treballa individualment la seva cadena i al cap de 2 minuts es mou una posició cap a la dreta.

Aquesta dinàmica pretén ser una pluja d'idees; per tant, és important que quan es comenci el ritme sigui ràpid.

En la nova posició, ens trobem davant la cadena d'un company o companya i el que farem és continuar-la, completant el que hi havia escrit. És a dir, cal pensar quines paraules em vénen al cap associades a la paraula password, més la del meu company o companya.

Ens mourem tantes posicions com participants hi hagi, per tant, anirem rodant fins a arribar de nou a la primera paraula que hem escrit. Finalment, cada grup llegirà en veu alta totes les paraules que ha escrit i es farà un debat final comprovant si els conceptes estan ben relacionats amb el password, si els dos passwords (dret i deure) són conceptes oposats o bé són complementaris, si les paraules que han escrit són positives i constructives o bé negatives, i quines paraules es repeteixen més i per què.

Reflexió i conclusions:

Es realitzarà un petit debat a mode de reflexió amb els resultats reflexionant sobre el que entenem per drets i deures.

FITXA D'ACTIVITAT 3

Nom de l'activitat: Emigrant a Mart

Durada prevista: 50 minuts aprox.

Edat: 12 a 16 anys (ESO)

Objectius:

Exercir la responsabilitat de decidir uns drets i uns deures comuns i compartits
Fomentar la capacitat de diàleg i el treball en equip

Material necessari: Cartolines, retoladors

Síntesi de l'activitat:

S'explica als participants la següent història:

Som a l'any 2078 i a la Terra hi ha manca de l'activitat d'espai, per la qual cosa hi ha grups de població que decideixen emigrar a Mart. Es formen dos grups, que representen els dos primers grups d'emigrants que decideixen anar a viure a aquest planeta.

Cadascun d'aquests dos grups ha de crear una Carta de Drets i Deures, tenint en compte que Mart és un planeta deshabitada i, per tant, ells són els primers ciutadans i han d'establir un marc referencial de mínims per garantir la convivència dels dos grups i dels que hi aniran emigrant posteriorment. A banda de la Carta, també han de definir quins mecanismes aplicarien per fer que els ciutadans complissin els Drets i Deures que establiran. Es pot mostrar l'exemple de la Declaració Universal dels Drets Humans.

Després de 30 minuts perquè els grups facin la Carta de Drets i Deures i els escriguin ben clars en una cartolina, cada grup tindrà 5 minuts per exposar-los. Aleshores caldrà establir una sola Carta de Drets i Deures i, per tant, els dos grups s'han de posar d'acord si escol·len la carta del primer grup o la del segon, o bé si en fan una de nova sorgida de les idees d'ambdues propostes. També s'han de posar d'acord en els mecanismes per fer-los respectar i complir. Es donen 10 minuts per debatre-ho en gran grup i, finalment, dos nous ciutadans de Mart (un membre de cada subgrup) llegiran la proposta final de Carta de Drets i Deures i la manera com es garantirà que es respectin.

Reflexió i conclusions:

Es tracta de debatre entre tot el grup com ha anat aquest joc de simulació. Es pot animar el debat amb aquestes preguntes:

Quins elements tenim en compte a l'hora de decidir drets i deures?

Com podem garantir que aquests es respectin i, alhora, es compleixin?

És fàcil combinar l'espai individual amb el col·lectiu quan parlem de drets i deures?

Ens ha costat trobar una Carta de Drets i Deures de consens?

Busco l'equilibri entre drets i deures, i lluito perquè tot hom tingui els mateixos, sigui quina sigui la seva nacionalitat i/o procedència?

EQUITAT ▲

Les persones que integren les cooperatives es comporten sempre de manera justa i equitativa, el fet de ser tot iguals comporta que les nostres relacions es basin en la justícia i l'equilibri en les nostres relacions.

FITXA D'ACTIVITAT 1

Nom de l'activitat: Cadires injustes

Durada prevista: 45 minuts aprox.

Edat: 9 a 11 anys (2n cicle de primària)

Objectius:

Conèixer que són els drets i els deures
Prendre consciència que l'accès als drets no és igual per tothom

Material necessari: Tantes cadires com infants hi hagi menys una

Síntesi de l'activitat:

Previ a l'activitat: es col·loquen al centre de l'espai on de l'activitat fa l'activitat tantes cadires com infants juguen menys una. Es posen de manera que els respallers es toquin entre ells i els culs de les cadires estiguin de cara enfora.

Desenvolupament: s'explica als infants que l'objectiu del joc és que tothom pugui seure a les cadires, i per fer-ho aniran passejant al voltant de les cadires, tots en fila índia cantant la mateixa cançó. Quan l'educador o educadora digui STOP han de buscar corrents una cadira i seure. Després de cada STOP es traurà una cadira i així cada vegada n'hi haurà menys.

Regles del joc: com a ciutadans, cada infant té uns drets i uns deures. En aquesta ocasió tots tenen els mateixos deures, però no tenen el mateix accés als drets. L'educador o educadora diu a cau d'orella a cada participant el que ha de fer per aconseguir el seu dret a seure. Es poden dir els següents exemples als diversos infants. Per tenir el dret a seure tu has de:

«Caminar a peu coix»

«Fer una tombarella quan diguin STOP i després buscar la cadira on seure»

«Jugar al joc amb els ulls tapats»

«Anar agafat de la mà d'un company o companya»

«Caminar al voltant de les cadires quatre passes lluny d'on són les cadires»

«Caminar de quatre grapes»

«Caminar d'esquena»

Es pot dir la mateixa frase a dos infants diferents; també és important que dos o tres infants no tinguin cap complicació particular per accedir al seu dret a seure.

Reflexió i conclusions:

Reflexió i conclusions:

Una vegada finalitzada l'activitat es realitza un debat per comprovar com ha anat el joc. Es poden fer les preguntes següents:

Sempre han pogut seure en cadires els mateixos infants?

Qui ha tingut més complicacions per seure cada vegada?

Els infants que no tenien cap traba per accedir al seu dret a seure, han tingut cadira més fàcilment?

S'han donat situacions de solidaritat entre companys i companyes (per exemple, ajudant el qui tenia els ulls tapats) o algú ha volgut compartir la cadira amb algú altre?

Finalment, es tracta de fer un paral·lelisme amb la vida real i explicar que en una societat on els recursos són limitats (metafòricament, són les cadires) i a més aquests es van reduint (després de cada STOP hi havia menys cadires), si, a sobre, no tothom té el mateix accés als drets, el que es produeix són situacions in justes i de desigualtat.

Davant d'una situació d'injustícia o de desigualtat, em plantejo quin és l'accés als drets que tenen els qui la pateixen?

FITXA D'ACTIVITAT 2

Nom de l'activitat: L'Ampolla

Durada prevista: 45 minuts aprox.

Edat: 12 a 16 anys (ESO)

Objectius:

Observar la participació personal i de la resta dels nois i noies del grup.
Fomentar la participació equitativa de tots els i les participants en un debat.

Material necessari:

Ampolla de plàstic (o similar) i cartolines i retoladors per fer les targetes.

Síntesi de l'activitat:

Es proposa organitzar un debat a partir d'un tema concret i se n'explica el funcionament: El debat es desenvoluparà en un cercle enmig del qual hi haurà situada una ampolla. L'ampolla, després d'haver-la fet rodar sobre si mateixa, és qui marcarà el torn de les intervencions en funció de qui "assenyali" (seguint la direcció del cap de l'ampolla).

Funcionament de les targetes: Abans d'iniciar el debat tots els nois i noies disposen de 6 targetes: 3 de vendes (on hi ha escrit "Venc torn de paraula") i 3 de compres (on hi ha escrit "Compro torn de paraula"). Les targetes serveixen per ser intercanviades quan algú vol trencar, en un torn de paraules concret, la lògica de la intervenció definida per l'ampolla. Si tothom hi està d'acord, no caldrà utilitzar-les. Les targetes les utilitza qui és assenyalat per l'ampolla: si l'ampolla assenjala algú que en aquell moment no té res a dir, les targetes li ofereixen la possibilitat d'intentar "vendre" el seu torn de paraula a algú que el vulgui "comprar", és a dir, algú que sí que tingui ganes d'intervenir en aquell moment. Si es dona aquesta situació s'intercanvien les targetes (s'ofereix la targeta del "venc" per la del "compro"). Les targetes també es poden utilitzar en sentit contrari, és a dir, si hi ha alguna persona que vol intervenir i l'ampolla no l'assenjala, pot intentar comprar el torn de paraula a aquella persona a qui ha tocat intervenir. Els i les joves poden realitzar tants intercanvis com desitgin en funció del nombre de targetes de què disposen.

Final del debat: En finalitzar el debat tots els i les participants han de tenir les 6 targetes: 3 de vendes i 3 de compres. No es donarà per acabat fins que tothom no les tingui totes.

Reflexió i conclusions:

Els nois i noies observen si els ha costat més "vendre" que "comprar", si tots ells han volgut intercanviar targetes o ja els anava bé seguir les indicacions de l'ampolla. Es compararà el funcionament dels nois i noies en la dinàmica amb el funcionament espontani d'un debat no dirigit.

FITXA D'ACTIVITAT 3

Nom de l'activitat: Jo et legislo a tu, tu em legisles a mi

Durada prevista: 50 minuts aprox.

Edat: 12 a 16 anys (ESO)

Objectius:

Adonar-se de com decidim els drets i deures en funció de si són per a nosaltres mateixos o per algú altre
Reflexionar sobre els aspectes a tenir en compte a l'hora de valorar els drets i deures

Material necessari: Cartolines, retoladors

Síntesi de l'activitat:

Es divideix el grup en dos subgrups, els de de l'activitat Niunduro i els de Pastagansa (vegeu les característiques de cada poble en les fitxes adjuntes) i es fan les explicacions del desenvolupament de l'activitat a cada subgrup separatament. La primera part de l'activitat la treballarà cada subgrup en una sala diferent. Al grup A els explica el que posa a la fitxa 1 i al grup B els explica el que posa a la fitxa 2.

Desenvolupament: els grups A i B tenen 15 minuts per preparar les normes de convivència de la societat que els hi ha tocat legislar. Escriuran en una cartolina els cinc drets i els cinc deures de la societat que estan legislant. Un cop fet, es troben els dos grups a la mateixa aula i fan una explicació als membres de l'altre grup de quines són les seves normes de convivència. Explicaran també les característiques principals de la societat (els «Niunduro» explicaran les de «Pastagansa» i aquests explicaran les característiques de «Niunduro»).

Quan s'han fet les presentacions, s'explica que les normes de convivència que han fet per a l'altre grup són en realitat per aplicar al propi grup. Així, les normes de convivència i els drets i deures de «Niunduro» són les que s'aplicaran a «Pastagansa», i viceversa.

Fitxa 1

Característiques de la societat «Niunduro»

És una població eminentment obrera, gairebé totes les persones majors de 18 anys treballen a les fàbriques que hi ha al poble, el 70% tenen una feina no qualificada i tenen unes condicions laborals molt precàries. A més, treballen per torns i, per tant, tampoc tenen gaires possibilitats de participar de la vida col·lectiva del poble, perquè el sistema de torns no els permet gaires moments ni espais d'interacció entre els uns i els altres. Malgrat aquesta realitat adversa, els ciutadans de «Niunduro» valoren molt la vida associativa i, per tant, han creat un Ateneu al poble on compartir projectes i inquietuds. El PIB de

«Niunduro» (i també el PIB per càpita) és força baix, però la societat és força igualitària i equitativa.

Fruit del seu baix poder adquisitiu, els niundurencs i niundurenques sovint han fet va-gues i manifestacions per tal de millorar la seva situació laboral i econòmica. Cada ve-gada que han fet vaga, la producció econòmica de la fàbrica ha baixat força.

Fitxa 2

Característiques de la societat «Pastagansa»

El 80% de la població treballa per compte propi i són propietaris dels mitjans de pro-ducció (empresaris, advocats, arquitectes, etc). El PIB i el PIB per càpita de «Pasta-gansa» són dels més elevats del país. Els pastagansencs i pastagansenques tenen un nivell adquisitiu molt elevat i la majoria de famílies tenen dues o tres residències (l'habitual, més una caseta a la muntanya i un apartament a la platja). La riquesa eco-nòmica de la població es pot mesurar també per la quantitat de botigues de luxe que hi ha a la població. Malgrat que els habitants de «Pastagansa» són majoritàriament enriquits, hi ha moltes diferències entre aquesta majoria que té molts diners i una mi-noria que està molt empobrida.

Com que els «pastagansencs» són els propietaris de les fàbriques, cada vegada que els treballadors fan una vaga per demanar millores en les seves condicions laborals, hi perden molts diners.

Reflexió i conclusions:

Una vegada finalitzada l'activitat el professor/a pregunta si canviarien algun dret o algun deure si saben que en realitat se'ls han d'aplicar a si mateixos. També pregunta si cal fer drets i deures i normes de convivència diferents per a «Niunduro» i per a «Pastagansa» tenint en compte que són realitats sociològiques molt diferents.

També es pot animar el debat amb aquestes preguntes:

Quins elements tenim en compte a l'hora de decidir drets i deures per als «altres»?

Creieu que qui decideix els drets i els deures actualment té en compte les diferents realitats sociològiques?

Com podem garantir que aquestes normes de convivència es respectin i alhora es compleixin, si no tenim en compte les diferències entre classes socials?

Canvia la meua perspectiva si els drets i deures que defenso me'ls haig d'aplicar a mi mateix, al meu grup o a un altre?

TRANSPARÈNCIA ▲

Els i les cooperativistes tenen una actitud o actuació pública que mostra, sense ocultar o silenciar, la realitat dels fets, no hem de tenir por a mostrar com som ni que fem, això dona credibilitat i els reforça com a col·lectiu i davant de la societat.

FITXA D'ACTIVITAT 1

Nom de l'activitat: Jo aporto

Durada prevista: 45 minuts aprox.

Edat: 9 a 11 anys (2n cicle de primària)

Objectius:

Adonar-se de la diversitat del grup
Fomentar la coneixença entre els membres del grup

Material necessari: Paper i llapis

Síntesi de l'activitat:

Aquesta activitat es pot plantejar quan el grup ja es coneix força; si no, perd una mica el sentit. És important que el professor/a valori si el grup és prou madur per fer aquesta dinàmica, i que en tot cas reguli la posada en comú posterior.

Per iniciar l'activitat demanarem al grup que segueixi en forma de cercle.

Escriurem el nom de cada participant en un tros de paper, i llavors en donarem un a cadascú (vigilant que no coincideixi el nom del paper amb el de la persona a qui el donem).

Llavors donarem una estona perquè pensem què m'agrada i què no m'agrada de cada persona, què penso que aporta al grup.

Una vegada escrits tots els papers, el professor/a els recollirà i llegirà en veu alta. La persona de la qual s'està parlant intentarà descobrir qui ha escrit el seu paper. També li demanarem que ens digui si ell pensa igual que el seu company.

Per què creu que aquesta persona ha dit el que ha dit?

Reflexió i conclusions:

La dinàmica pretén arribar a la conclusió que en un grup sempre hi ha diversitat d'interessos, de motivacions, de capacitats i d'habilitats, i que sumant esforços podem arribar a una millor realitat.

Possibles preguntes per arribar (o no) a aquesta conclusió, que és força ambiciosa:

- Per què penseu que han coincidit en alguns casos el que diu el paper i el que pensa l'altra persona?
- I per què en altres casos no han coincidit?
- Això passa sovint? Algun cop heu trobat que una persona és diferent del que pensàveu al principi?
- Som tots iguals? Ens agraden les mateixes coses? I se'ns donen bé les mateixes?
- Això és positiu o negatiu? Per què?

FITXA D'ACTIVITAT 2

Nom de l'activitat: Qui sou vosaltres?

Durada prevista: 30 minuts aprox.

Edat: 12 a 16 anys (ESO)

Objectius:

Reflexionar sobre com definim la nostra identitat
Descobrir com ens presentem a nosaltres mateixos com a grup

Material necessari: Fulls blancs, bolígrafs, una cartolina, colors.

Síntesi de l'activitat:

Cal imaginar-se que acabem d'arribar a una trobada internacional de joves i hem d'explicar qui som i d'on venim. Es pot ambientar l'espai amb un cartell de benvinguda a la trobada.

Es fan dos grups:

1. Grup de ciutadans que acaben d'arribar: s'han de presentar fent una descripció de si mateixos.
2. Grup que acull la trobada: tenen la funció de receptors de la informació i, alhora, fan d'observadors.

El grup 1 ha de descriure la seva identitat (per exemple: «Som catalans, o som europeus, o som espanyols, o som mediterranis, o venim d'un país amb moltes muntanyes, on sempre plou molt», etc.). Primerament parlen els membres del grup per decidir com es presenten i després ho exposen al grup 2.

El grup 2 ha d'anotar a la llibreta quantes vegades el grup que es descriu a si mateix ho fa per contraposició, per comparació, per alteritat o per interacció amb un altre grup. Per provocar aquestes reaccions, el professor/a formarà part del grup 2 i farà preguntes trampa que obliguin el grup 1 a definir-se dient què no són. Per exemple: «Per què sou catalans?» «Nosaltres som catalans perquè no som espanyols, o nosaltres som europeus perquè tenim l'euro i no el dòlar».

Reflexió i conclusions:

Com a conclusió podem tancar l'activitat reflexionant sobre quantes vegades definim la nostra identitat per oposició a una altra, o per alteritat, o per interacció.

FITXA D'ACTIVITAT 3

Nom de l'activitat: L'anell

Durada prevista: 45 minuts aprox.

Edat: 12 a 16 anys (ESO)

Objectius:

Crear un espai caracteritzat per l'absència de judici i l'escolta activa.
Expressar i compartir lliurement, des de la pròpia vivència, allò que no hem tingut l'oportunitat de compartir fins al moment.
Prendre consciència dels processos dels i les altres, així com del procés col·lectiu, i acollir la riquesa de les diferents vivències que poden haver aparegut.
Construir llaços de cooperació en el grup, i el sentiment de comunitat.

Material necessari:

Un objecte important per a cada participant (el poden portar de casa)

Síntesi de l'activitat:

Es demana al grup que segueixi en un cercle gran on es puguin mirar tots i totes als ulls. Es convida a aquells i aquelles qui ho vulguin, a construir un objecte, que serà un gran anell, una mena de tòtem o objecte sagrat, amb alguna cosa molt preuada que tinguin a l'abast (si s'escau i és possible, es pot demanar ja prèviament que ho duguin de casa seva). Un cop construït l'objecte, l'educador/a donarà les pautes: Farà una pregunta, com per exemple, què t'emportes d'aquest procés?. L'objecte s'anirà passant, de manera que la persona que tingui l'objecte és qui parla, la resta l'escolten.

Abans de començar es demanarà que es parli des del cor i s'escolti des del cor. Per fer-ho així, ajuda ser breu i no preparar el que vas a dir.

Es poden fer tantes voltes com es cregui convenient. I les preguntes que es vulguin. El professor/a és qui donarà fi a la dinàmica, recordant d'agrair al grup el treball realitzat i el procés viscut. No serà obligatori parlar en cap de les rondes. Al final, es pot deixar l'anell al mig, i cada persona, quan vulgui, anirà a recollir el seu objecte preuat.

Reflexió i conclusions:

Recollir amb delicadesa les vivències i els processos generats és un treball d'especial importància, i amb el qual cal anar en compte. Acollir les vivències subjectives, així com poder finalitzar el procés col·lectiu, requereix una especial atenció en les narracions, així com en les dobles senyals que poden generar-se. És important atorgar el temps d'escolta necessari per a cada una de les persones, i no emetre judicis sobre el temps emprat. També és important al tancar el cercle, acollir i agrair l'aportació d'aquelles persones que no hagin volgut parlar, reconeixent la seva existència i agraint-ne la seva presència, necessària per al grup. Cal posar especial atenció en allò que es genera més enllà d'aquell/a qui parla, de les vivències que poden transcórrer de manera paral·lela. El potencial del cercle pot comportar moments intensos, que cal acollir.

HONESTEDAT ▲

La persona cooperativista es mou per un comportament i expressió amb coherència i sinceritat, i d'acord amb els valors de veritat i justícia. Si hem de decidir optar per un model cooperatiu hem de ser sincers i honestos amb els nostres companys i si s'escau saber reconèixer els errors a fi del que el grup pugui millorar.

FITXA D'ACTIVITAT 1

Nom de l'activitat: Traçant fronteres

Durada prevista: 1 hora aprox.

Edat: 12 a 16 anys (ESO)

Objectius:

Adonar-se de l'especificitat de cada membre del grup.
Comprendre que cada persona és una realitat irrepètible.

Material necessari: Guix o cinta adhesiva per traçar les línies

Síntesi de l'activitat:

S'explica la dinàmica del joc als infants: tothom ha de pensar un criteri que diferenciï els membres del grup i a partir del qual es pugui traçar una línia i dividir el grup en dos (per exemple: nois-noies; ulls clar-ulls foscos; edat; etc.).

Preguntarem a un dels infants quin és el criteri que ha pensat i el posarem en pràctica: traçarem una línia a terra, on escriurem el criteri, i els participants s'hauran de col·locar a banda i banda segons pertanyin a una o altra categoria. És important que no sigui el professorat qui els situï, sinó que siguin ells i elles, com a grup, que se situïn a banda i banda de la línia depenent de les seves característiques.

D'aquesta manera, anirem traçant línies successivament que divideixin cada cop més el grup.

És important assenyalar que cada persona és diferent; així, trobarem que en una primera possible separació (ulls clars-ulls foscos) hi haurà infants que els tindran més clars o més foscos que els seus companys de separació. D'aquesta manera, podem anar traçant infinites línies.

Reflexió i conclusions:

El joc ens ha de dur a reflexionar sobre la unitat irrepètible que és cada persona, i sobre la riquesa que això representa.

Considero cada persona un ésser únic que té quelcom a aportar-me?

Acostumo a classificar la gent? Quins tipus de fronteres traço?

FITXA D'ACTIVITAT 2

Nom de l'activitat: Intercanvi d'habilitats

Durada prevista: 1 hora aprox.

Edat: 12 a 16 anys (ESO)

Objectius:

Reconèixer habilitats per a la participació.
Identificar habilitats i mancances participatives pròpies.

Material necessari:

Cartolina, targetes (14 targetes per jove) i retoladors de color negre i vermell.

Síntesi de l'activitat:

S'enganxa a la paret una cartolina grossa amb diferents habilitats, distribuïdes en quatre apartats: 1. Comunicatives; 2. De treball en equip; 3. De negociació; 4. Personals. (Vegeu ANNEX 3: *Habilitats per a la participació.*)

L'activitat està dividida en dues parts:

PRIMERA PART

Escollir habilitats: Es proposa als joves que escullin individualment entre les diferents opcions 7 habilitats de què disposen i 7 habilitats que els manquen. Hauran d'escriure cada habilitat escollida en una targeta (1 habilitat per targeta). Les habilitats que tenen les escriuran en negre i les que els manquen, en vermell.

Posada en comú de les habilitats: Els nois i noies es col·loquen en rotllana i un a un citen, ensenyant les targetes, quines són les seves habilitats i quines els manquen.

Intercanvi d'habilitats: En rotllana, comença l'intercanvi. El primer jove ha d'oferir al company que té a la dreta, entre les habilitats positives que té, quines 3 li oferiria (l'oferiment ha d'anar adreçat a resoldre mancances del company), i quines 3 li demanaria (la demanda ha d'anar adreçada a resoldre les mancances pròpies, a escollir entre les habilitats de l'altre): "jo t'oferiria..." i "jo et demanaria...". Quan el primer noi o noia ha fet l'intercanvi simbòlic amb la persona que tenia a la dreta, serà la persona de la dreta qui farà l'intercanvi amb qui tingui a la seva dreta. L'intercanvi és simbòlic, no cal bescanviar les targetes. Aquesta part de l'activitat finalitza quan tots els nois i noies de la rotllana han fet l'intercanvi.

Posada en comú de l'intercanvi: Es pregunta als participants com els ha anat, si han estat d'acord amb els intercanvis que han fet i per què.

SEGONA PART

Escollir habilitats: Es reparteixen a tots els participants gomets de dos colors: verd i vermell. Tots els joves hauran d'enganxar al costat de cadascuna de les habilitats de la cartolina un dels dos gomets: el gomet verd si consideren que tenen aquella habilitat i el vermell si consideren que els falta.

Observacions:

Es tracta d'una activitat per fer en grups que ja es coneixen.

La PRIMERA PART de l'activitat i la SEGONA es poden dividir en dues activitats separades.

En la PRIMERA PART de l'activitat, si el grup de nois i noies és molt gran es recomana disminuir el nombre de targetes a escollir (per exemple, en lloc d'escollir-ne 7 de positives i 7 de negatives escollir-ne 5 de positives i 5 de negatives...).

Reflexió i conclusions:

Una vegada finalitzades les dues parts de l'activitat, els i les joves observen quin és el mapa d'habilitats del grup: quines són les habilitats més costoses? I les més senzilles? En quin tipus d'habilitats (entre les quatre categories proposades) el grup està més "fort"? I en quines està més "flux"? Què hauríem de fer per millorar?

Posada en comú d'estratègies: Els qui tenen assolides determinades habilitats explicaran a la resta quines estratègies porten a terme.

FITXA D'ACTIVITAT 3

Nom de l'activitat: El debat del cigró

Durada prevista: 1 hora aprox.

Edat: 12 a 16 anys (ESO)

Objectius:

Manifestar el grau de participació i escolta activa dels i les joves
Cercar estratègies per a la millora del funcionament del grup

Material necessari:

Cigrons (o qualsevol altre material que els pugui substituir), cartolines grogues, blaves i vermelles i un bolígraf o similar (per fer de micròfon).

Síntesi de l'activitat:

Realització d'un debat amb normes: Es proposa al grup la realització d'un debat sobre un tema concret, amb les següents normes:

- Cada vegada que algú fa una intervenció ha de recollir un cigró, que estarà situat en una pila al mig de la taula.
- Per cada minut d'intervenció continuada es recull un altre cigró.
- Tan sols es pot parlar quan es té el micròfon.
- Si es parla sense micròfon es recull una targeta vermella.
- Si es repeteixen arguments (i la discussió no avança) es recull una targeta groga.
- Quan no s'escolten els arguments dels altres (s'ha entrat en un "diàleg de sords") es recull una targeta blava que obliga a repetir el que s'ha dit en el torn de paraules anterior. Aquest exercici serveix per garantir escoltar els altres.

Reflexió i conclusions:

Una vegada finalitzat el debat es duran a terme les següents observacions:

S'observarà el nombre de cigrons que té cadascú i es posarà atenció a si el repartiment dels cigrons està compensat entre tots els i les participants.

S'observaran les targetes: quines tenen uns i altres, i també si cal mostrar-se atents a millorar l'escolta activa dels i les participants del grup.

S'observarà si el fet de realitzar l'activitat ha modificat la forma habitual de participar dels nois i noies en un debat. Es valoraran els perquè.

Per al control en el repartiment dels cigrons i les targetes es pot optar per fer-ho entre tots i totes les participants o bé es pot escollir algú que ho arbitri. Aquesta segona opció facilitarà el desenvolupament del debat. Si s'opta perquè una persona arbitri el control dels cigrons i les targetes és important que tothom hi delegui aquesta responsabilitat i no se li qüestionin contínuament els moviments que faci. Això podria provocar que la discussió se centrés més en si l'àrbitre ho fa bé o malament en lloc de centrar-se en el debat mateix. Finalitzada l'activitat es pot valorar com ha estat l'arbitratge.

Es recomana repetir l'activitat durant el curs per veure si determinats resultats perduren o bé hi ha hagut canvis de millora.

RESPONSABILITAT I VOCACIÓ SOCIAL ▲

En el context del cooperativisme, s'entén com el compromís amb els altres, amb l'entorn on s'ubica la cooperativa. Com a cooperativa també tenim la missió de transformar i millorat l'entorn on ens desenvolupem i ser exemple per a unes relacions més humanes, basades en les persones i no en el dinar i les coses materials. Som un motor de transformació del món.

FITXA D'ACTIVITAT 1

Nom de l'activitat: El semàfor

Durada prevista:

Activitat per realitzar en 3 fases:

Primera fase: 1 hora a 1 hora i 30 minuts.

Segona fase: 2 hores.

Tercera fase: en funció de les activitats programades pels infants i educadors.

Edat: 9 a 11 anys (2n cicle de primària)

Objectius:

Definir en grup un procés d'intervenció col·lectiva

Intervenir en la transformació del nostre entorn

Material necessari:

Cartolines blanques, fulls verds i vermells, gomets verds i vermells.

Síntesi de l'activitat:

S'explica al grup d'infants en què consistirà "El semàfor": es tracta d'una activitat que serveix per decidir entre tots i totes què és el que ens agrada i el que no sobre un determinat tema (grup, centre, barri, món) per organitzar-nos posteriorment i intervenir per transformar-ho. L'activitat estarà dividida en tres parts: la primera ens servirà per detectar què és el que ens agrada i el que no, la segona per decidir què és el que volem transformar i com ho volem fer, i la tercera per finalment portar a terme el que hem decidit i avaluar tot el procés.

FASE D'IDENTIFICACIÓ: EL SEMÀFOR

Preparació: El professor/a dibuixa en una cartolina blanca dues columnes. La primera columna es titula "COSES QUE M'AGRADEN" i la segona columna, "COSES QUE NO M'AGRADEN". Pegen la cartolina en algun lloc de la sala on tots els infants la puguin veure.

Definició del que ens agrada i el que no: Es proposa al grup un àmbit d'intervenció concret, per exemple el barri. Se'ls demana que pensin quines són aquelles coses/aspectes que els agraden i quines no. Per fer-ho es dividiran en petits grups de 4 o 5 participants i se'ls repartirà un full verd o un full vermell. Si és verd hauran d'escriure quines són les coses que els agraden i si és vermell escriuran les coses que no els agraden. Els nens i nenes dedicaran 10 minuts a omplir el primer full.

Intercanvi de papers: Quan tots els grups ja han escrit en el seu full aspectes que els agraden o no els agraden s'intercanvien els papers. Si primer els ha tocat un full vermell ara els tocarà un full verd, i a la inversa. Els grups completaran la llista amb les seves aportacions. Hi dedicaran 10 minuts més.

Posada en comú: Es posen en comú les llistes dels fulls verds i els vermells i s'escriu el que ha sortit en la cartolina que hi ha penjada a la paret.

Els nens i nenes expliquen el perquè del que han escrit: per què els agrada el que els agrada i per què no els agrada el que no els agrada...

Gomets: Es reparteixen a cada infant tres gomets verds i tres gomets vermells. Cada nen i nena haurà d'enganxar els gomets vermells en aquelles tres coses de la llista de la cartolina que més els desagraden i els tres gomets verds en les que més els agraden (els enganxaran en forma de filera al costat d'on s'ha escrit un aspecte dels que més/menys els agrada). Si ho prefereixen, en lloc de repartir els tres gomets de cada color en tres aspectes diferents de les dues llistes, els poden posar tots en un punt concret si consideren que els agrada moltíssim o bé els desagradava moltíssim. Aquesta part de l'activitat s'ha de fer individualment i és important que els educadors i les educadores hi intervinguin tan poc com es pugui.

FASE DE PREPARACIÓ

Observació dels resultats: S'observa com han quedat les dues columnes: quins són els aspectes que agraden més i quins són els que menys. Es podrà veure amb el volum de gomets enganxats en cada aspecte de la llista.

Decisió: A partir de l'observació dels aspectes en què hi ha hagut un major consens (els punts on els infants han enganxat més gomets) es posarà atenció a la columna de les "COSES QUE NO M'AGRADEN". Els infants hauran de decidir entre totes les "coses que no els agraden" quina és la que els agradaria canviar. Per prendre aquesta decisió hauran de tenir presents els punts majoritaris (on hi ha més gomets) i els més realistes (on existeixen més possibilitats d'èxit). Per a aquesta última valoració el professor/a els haurà d'ajudar.

Pluja d'idees: Quan finalment s'hagi decidit quina és la "cosa que es vol canviar" en una cartolina gran o una pissarra els nens i nenes faran una pluja d'idees sobre què és el que es pot fer, és a dir, quines activitats poden fer per aconseguir aquest resultat.

Què fem i qui ho fa: A partir de la pluja d'idees de les activitats a realitzar, amb el suport del professorat se n'escullen les més viables i s'organitzen petits grups responsables per realitzar-les.

Com ho fem: Els petits grups decideixen com duran a terme l'activitat per fomentar el canvi d'allò que no els agrada.

FASE D'INTERVENCIÓ

Realització de les activitats: Els infants realitzen les activitats previstes. Si el període de realització de les activitats és força llarg es recomana organitzar una avaluació intermèdia, és a dir, fer una reunió amb tots els infants on s'avaluarà com va la posada en pràctica de les activitats. Aquesta avaluació intermèdia permetrà al grup corregir sobre la marxa possibles errors que s'estiguin cometent.

Avaluació final: Els nens i nenes del grup avaluen els resultats de l'activitat, és a dir, si s'ha aconseguit modificar allò que no els agradava. També avaluaran com ha anat tot el procés: si tothom s'ha sentit representat en el projecte (nens i nenes), si es van prendre bé les decisions de partida, si tothom s'ha responsabilitzat de la feina que s'havia de fer, si tothom s'ho ha passat bé...

Reflexió i conclusions:

És important que el professor/a es mostri atents als objectius marcats pel grup d'infants per garantir-ne l'èxit. Un error habitual és quedar-se a mig procés. Es recomana marcar-se petits objectius, l'assoliment dels quals s'aconsegueixi en un període de temps curt. Més endavant, i amb edats més grans, ja es podran proposar objectius més complicats.

És interessant reflexionar amb el grup classe, com som capaços de canviar aquelles petites coses que no ens agraden, i la importància del treball en equip a l'hora d'aconseguir aquests canvis.

FITXA D'ACTIVITAT 2

Nom de l'activitat: No m'agrada com funciona el món

Durada prevista: 1 hora aprox.

Edat: 12 a 16 anys (ESO)

Objectius: Trobar les maneres de canviar allò que no m'agrada del meu entorn.

Material necessari: Paper d'embalar, retoladors

Síntesi de l'activitat:

Es tracta d'omplir la graella que tenim just al final de la de l'activitat (fitxa d'activitat).

A l'hora d'omplir-la, però, només mostrarem al grup la columna que estiguem omplint, de manera que les aportacions no es vegin condicionades per les caselles que s'aniran omplint a les columnes posteriors.

A la primera columna, sota el títol «No m'agrada com funciona el món» podran figurar aspectes més macros i també aspectes més micros. El professor/a serà l'encarregat d'intentar extreure les idees principals dels plantejaments que vagin fent els participants.

Acabarem l'activitat fent un llistat de propostes que com a grup podem fer per canviar alguns dels aspectes que no ens agraden del nostre món. El professor/a, així com la resta de participants, han de ser molt sincers a l'hora de redactar aquestes propostes, ja que són compromisos que prenem com a grup i caldrà vetllar per ells durant la resta del curs.

Per facilitar-ho, podem deixar penjat a la paret el llistat amb aquestes conclusions.

NO M'AGRADA COM FUNCIONA EL MÓN	PER QUÈ?	QUÈ PUC FER PER CANVIAR-HO?	HO FAIG?	QUÈ PODEM FER COM A GRUP PER CANVIAR-HO?	HO FEM?

Reflexió i conclusions:

Una vegada finalitzada l'activitat es pot fer reflexionar al grup a partir de la següent pregunta: Sóc més estricte amb els altres que amb mi mateix a l'hora de fer complir els compromisos?

FITXA D'ACTIVITAT 3

Nom de l'activitat: Realitat o ficció

Durada prevista: 1 hora aprox

Edat: 12 a 16 anys (ESO)

Objectius:

Despertar les iniciatives dels participants
Proposar idees per la millora de l'entorn proper

Material necessari: Text. Paper embalar, rotuladors gruixuts, colors

Síntesi de l'activitat:

Demanarem als participants que entrin a l'espai on tenim escrit en un mural el text d'Eduardo Galeano.

La cultura del terror. Eduardo Galeano, El Libro de los Abrazos

El colonialismo visible te mutila sin disimulo: te prohíbe decir, te prohíbe hacer, te prohíbe ser. El colonialismo invisible, en cambio, te convence de que la servidumbre es tu destino y la impotencia tu naturaleza: te convence de que no se puede decir, no se puede hacer, no se puede ser.

Demanarem també que restin en silenci mentre el llegeixin, i que després expressin el que hagin sentit en un mural a part (amb pintures o el que creiem més idoni).

Quan haguem acabat el mural, llavors seurem tots al seu voltant, i proposarem als participants que vulguin que expliquin el que han plasmat al mural.

Finalment preguntarem als participants si volen pensar en una acció a fer al nostre entorn més immediat (barri o poble) per poder canviar una petita parcela de la realitat que ens ha provocat aquests sentiments

Reflexió i conclusions:

Una vegada finalitzat podem plantejar als participants la següent pregunta: Per què em costa tant passar dels sentiments i les emocions a l'acció? Iniciant així una reflexió de la mateixa.